

**MUHASEBE ÖNLİSANS PROGRAMI ÖĞRENCİLERİNİN İŞ HEDEFLERİNİ
BELİRLEMeye YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA: AKDENİZ
ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER MYO ÖRNEĞİ¹**

**A QUALIFIED RESEARCH ON THE DETERMINATION OF THE BUSINESS
OBJECTIVES OF ACCOUNTING ASSOCIATE DEGREE PROGRAM
STUDENTS: THE SAMPLE OF AKDENİZ UNIVERSITY VOCATIONAL
SCHOOL**

Bülent KINAY², Ayşegül CİĞER³, Nilgün KOÇ⁴

Öz

Son yıllarda muhasebe önlisans programından mezun olan öğrenci sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Ancak yüksek sayıdaki mezunlara rağmen iş dünyasının muhasebe alanında sürekli olarak nitelikli meslek elemanı ihtiyacının olduğu da görülmektedir. Bu istihdam eksikliği mezun öğrencilerin alanları ile ilgili çalışmayı tercih etmedikleri konusunda bir algı yaratmaktadır. Çalışmanın amacı, muhasebe önlisans programına gelen öğrencilerin, muhasebe mesleği ile ilgili iş hedeflerinin olup olmadığını tespit etmek ve işe yerleşmelerindeki etkisini ortaya koymaktır. Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Buna göre Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programında eğitim gören öğrencilerden mezuniyet aşamasında 11'i ticaret lisesi, 9'u düz lise olmak üzere 20 öğrenci seçilmiştir. Seçilen öğrencilerle derinlemesine mülakat yapılarak öğrencilerin muhasebeye ve muhasebe mesleğine bakış açıları ve meslek tercihleri ile ilgili hedefleri nedenleriyle analiz edilmiştir. Analizin sonucunda, öğrencilerin muhasebe eğitimini zorunlu olarak tercih ettikleri, muhasebe mesleğini ikinci meslek olarak tercih ettikleri ve muhasebe bürolarındaki iş koşullarını yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: muhasebe mesleği, muhasebe eğitimi, meslek yüksekokulu, nitel araştırma, durum çalışması, J24, M41

¹ Bu çalışma 11-13 Mayıs 2017 tarihinde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde düzenlenen 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal ve Teknik Bilimler Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Öğr. Gör., Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, bulentkinay@akdeniz.edu.tr

³ Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, aysegulc@akdeniz.edu.tr

⁴ Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, nilgunkoc@akdeniz.edu.tr

Abstract

It is observed that the number of students graduated from the accounting associate degree program has increased in recent years. However, despite the high number of graduates, it is also seen that in the accounting field of business world, there is a need for qualified accounting staff. This lack of employment creates a perception that graduating students do not prefer to work in their fields. The aim of the study is to determine whether the students who apply to the accounting associate degree program have business objectives related to the accounting profession and to demonstrate the impact of their placement on the job. As a method of collecting data in the survey, semi-structured interviewing technique was used. 20 students who will graduate from Akdeniz University Social Sciences Vocational School Accounting and Tax Applications Program were selected. 9 of the students are graduated from high school, and 11 are graduated from commercial high school. An in-depth interview was conducted with the selected students to analyze the students' perceptions of the accounting and accounting profession and their professional goals, and the current situation was assessed and suggested. As a result of the analysis, it was found out that students necessarily preferred accounting education, preferred accounting profession as second profession, and did not find job conditions in CPA firms satisfactory.

Keywords: *accounting profession, accounting education, vocational school, qualitative research, case study, J25, M41*

1. GİRİŞ

Günümüz rekabet ortamında ekonomik kaynakları etkin kullanmak, sağlıklı ve hızlı kararlar almak için bilgi kullanıcılarının muhasebe bilgisine olan ihtiyaçları sürekli artarken muhasebe mesleğinin de sorumluluklarını artırmıştır. İhtiyaç duyulan muhasebe bilgisinin doğru, güvenilir ve hızlı bir biçimde hazırlanması için işletmelerin muhasebe bölümlerinden başlayarak, muhasebe ve vergi danışmanlığını yürüten muhasebe büroları ve bu bilgilerin uygunluk derecesini belirleyen denetim bürolarına kadar nitelikli muhasebe elemanı istihdam ihtiyacı kaçınılmaz olarak ortaya çıkmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin muhasebe uygulamalarında (E-fatura, E-defter, E-Beyanname ve E-SGK vb.) yaygınlaşması ve bulut (web) tabanlı muhasebe programlarının kullanılması ile manuel muhasebe kayıtlarının yerini otomatik kayıtların yer alması sonucu muhasebe ve vergi işlemleri hızlı ve kolay yapılıyor olsa da, bu teknolojileri kullanabilecek bilgi ve beceri düzeyine sahip muhasebe elemanı ihtiyacının önemi daha fazla artacaktır. Dolayısıyla muhasebe alanında çalışacak nitelikli muhasebe elemanına sürekli ihtiyaç duyulmaktadır.

Diğer taraftan, Uluslararası muhasebe standartları ve bağımsız denetim uygulamalarının yaygınlaşması ile muhasebe elemanından beklenen mesleki bilgi ve beceri seviyesi de zorunlu olarak artacaktır.

Muhasebe meslek mensuplarının, ön lisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokullarından beklentisi, bu bilgi ve beceri düzeyindeki kişilerin yetiştirilmesi yönündedir. Yeni disipline hemen uyum

sağlayabilen, gerekli bilgi donanımına sahip kişiler, meslek mensuplarının işini önemli düzeyde kolaylaştırmaktadır (Yürekli ve Gönen, 2015:313).

Meslek yüksekokulları, fakültelerin öğrenciye akademik bilgi tabanı oluşturma amacının aksine, piyasanın ihtiyacı olan işgücünü kısa zamanda eğiterek bu işyerlerine kazandırma amacı içindedirler (Ertuğrul, 2016:135). Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için mesleki eğitim veren yüksekokulların piyasanın beklentilerine göre müfredatlarını yenilemeleri ve oluşturmaları gerekmektedir. Nitekim, Türkiye’de TUSİAD ve TİSK gibi işveren örgütleri de mesleki eğitimin işgücü piyasalarının ihtiyaçları doğrultusunda yeniden yapılandırılması gerekliliğini ısrarla vurgulamaktadırlar (TUSİAD, 2010:2, TİSK, 2010:124). TİSK, işgücü eğitim düzeyinin düşüklüğü ile iş arayanların niteliğinin işgücü piyasasının talepleri ile uyumunun Türkiye’de yapısal işsizliği artırdığını ifade etmiştir (TİSK, 2015:60). Eğitim ile istihdam arasında kurulan bu doğrudan ilişkinin bir sonucu olarak mesleki eğitimin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre şekillendirilmelidir. Bunun içinde Türkiye’de gençlerin mesleki eğitime zamanında, doğru ve etkin bir şekilde yönlendirilmeleri gerekmektedir.

Türkiye’de ortaöğretimde mesleki eğitime katılma düzeyi 2012-2013 yılı itibariyle yüzde 45,4 iken bu oran OECD ülkelerinde yüzde 47,8’dir (ÇSGB, 2014:58). Türkiye’de gençlerin mesleki eğitime katılma oranı AB ve OECD ülkelerine oranla daha düşüktür. Dolayısıyla ortaöğretimdeki bu oran devamında önlisans eğitimlerine de yansımaktadır. Türkiye’de Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe Programlarına kayıt olan öğrenci sayıları incelendiğinde, 2014-2015 eğitim-öğretim döneminde 20.833 ve 2015-2016 eğitim-öğretim döneminde ise 19.744 öğrenci kayıt olmuştur (YÖK, 2017). Bunun yanında, lisans eğitimi düzeyinde muhasebe eğitimi veren üniversitelerin örgün, ikinci ve uzaktan eğitim şeklinde birçok işletme bölümüne kayıt olan öğrenciler de bulunmaktadır. Dolayısıyla muhasebe mesleğine yönelebilecek önlisans ve lisans düzeyinde öğrenci potansiyeli oldukça yüksektir.

Buna karşılık, İŞKUR’un 2015 yılı içinde mesleklere göre alınan açık işler istatistiğine göre, listelenen 83 meslek sınıfından 10. sırada yer alan “ön muhasebeci” ünvanı altında 23.021 kişi ve 29.sırada yer alan “muhasebeci” ünvanı altında 7.272 kişi için açık iş ilanı bulunmaktadır (İŞKUR, 2015:53). Bununla birlikte Türkiye’nin önde gelen özel istihdam bürolarının (kariyer.net, yenibiriş vb) iş ilanları incelendiğinde muhasebe elemanı arayan işletmelerin fazla olması dikkat çekmektedir.

Ancak muhasebe ön lisans programına gelen ve yüksek sayıdaki mezunlara rağmen, iş dünyasının muhasebe alanında sürekli olarak nitelikli muhasebe eleman talebinde olması, muhasebe programından mezun öğrencilerin alanları ile ilgili iş hedeflerinin azaldığı ya da değiştiği konusunda bir algı oluşturmuştur.

Bu çalışmada muhasebe ön lisans programına gelen öğrencilerin muhasebe mesleği ile ilgili iş hedeflerinin olup olmadığı tespit edilmiş ve muhasebe mesleği hakkında öğrencilerin beklentilerini ortaya koyarak bu konularda öneriler getirilmiştir.

2. LİTERATÜR

Türkiye’de yapılan çalışmaların büyük bir kısmı muhasebe eğitimi ile muhasebe derslerinin etkinliğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışmaların çoğunluğunda nicel araştırma yöntemi

kullanılmıştır. Bu çalışmalar genellikle öğrencilere yönelik yapılmış olup, işverenler ve öğretmen elemanlarına yönelik olarak yapılan çalışmalar da bulunmaktadır.

Tablo 1’de çalışmanın amacı ve önemine uygun olarak seçilen çalışmalar özetlenmiştir.

Tablo 1: Muhasebe Mesleği ve Muhasebe Alanında Kariyer Seçimi İle İlgili Çalışmalar

Çalışma	Bulgular	Yöntem, Örnek
Balkız, 2015	“Üniversite Öğrencileri İşgücü Piyasasında” adlı çalışmada Kendi öğrenim alanlarıyla akademik açıdan özdeşleşmemiş olsalar da, mezuniyet sonrasında çoğunlukla kamuda düzenli ve formal istihdama dahi güvenceli bir biçimde çalışmak istedikleri tespit edilmiştir.	Görüşme Aydn Adnan Menderes Üniversitesi-Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri
Tepeli ve Kayıhan, 2015	“Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesi” üzerine yapılan çalışmada genel olarak öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmedikleri saptanmış olup, bunun sebebi olarak öğrencilerin işletme eğitimi sürecinde aldıkları muhasebe derslerinin zorluğu olduğu olarak gösterilmiştir.	Anket, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi-İşletme bölümünden 360 öğrenci
Durer vd., 2014	“İşletme Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Alanında Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi” çalışmasında gerek muhasebe alanında kariyer planı yapan öğrenciler gerekse de başka bir alanda kariyer yapmayı planlayan öğrencilerin sırasıyla en fazla meslek hakkında sahip olunan öbilmeye ilişkin faktörlere, içsel faktörlere, ekonomik ve iş piyasasına ile ilgili faktörlere ve son olarak çevresel etkilere ilişkin faktörlere önem verdikleri belirlenmiştir.	Anket, İstanbul, Marmara ve Yıldız Teknik Üniversitesi-İşletme bölümlerinden 504 öğrenci.
Law ve Yuen, 2012	Muhasebe seçimi üzerine “ebeveyn etkisi” nin en yüksek ağırlayıcı güce sahip olduğu tespit edilmiştir.	Görüşme, Hong Kong’daki 4 üniversiteden 19 öğrenci
Law, 2010	İç faktörlerin ve ebeveynlerin etkisinin mali müşavir kariyerini seçip seçmeme kararında belirgin bir etkisi bulunmaktadır.	Anket, Hong Kong’daki 3 üniversiteden 214 öğrenci.
Çelenk vd., 2010	“Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik bir Araştırma” da Muhasebe öğrencilerinin muhasebe alanına yönelimini, bu yönelimde etkili olan faktörleri ve öğrencilerin muhasebe alanına yaklaşımları belirlenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının muhasebe alanında çalışan bir tanıdığı olması muhasebe alanına yönelmede yeterince etkili olmadığı tespit edilmiş. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının muhasebe alanını seçmeden önce planladıkları bir kariyer alanı varken, sonrasında muhasebe alanına yönelindikleri belirlenmiştir. Bu sonuç muhasebeye yönelmede muhasebe alanında çalışan tanıdıklarının nispeten etkin olduğunu göstermektedir	Anket, Marmara Üniversitesi Lisans, Y.Lisans ve Doktora öğrencilerinden oluşan 103 öğrenci
Özdemir, 2010	“Ön Lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar” üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin muhasebe mesleğini seçme kararında etkilendikleri önemli faktörlerin “Prestij”, “Mesleki Avantajlar” ve “Mesleki Güvence” olarak üç grupta toplanmıştır.	Anket, Ege bölgesindeki 9 üniversitenin muhasebe bölümü ön lisans programları arasından 639 öğrenci
Sugahara vd., 2008	“Muhasebe Mesleğini Seçen Öğrencilerin, Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi” üzerine yapılan bir çalışmada, öğrencilerin muhasebe mesleği seçme kararında etkilendikleri en önemli faktörün, “İş Bulma Olanakları” olduğu belirlenmiştir.	Anket, Avustralya üniversitesinde okuyan lisans ve yüksek lisans 46 ev sahibi ve 68 uluslararası öğrencileri
Dinç, 2008	“Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi” üzerine yapılan çalışmada son sınıf muhasebe programı öğrencilerinin çoğunluğunun muhasebe mesleğinde kariyer yapmayı planladıkları belirlenmiştir. Ayrıca yüksek kazanç, sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisinden oluşan 5 faktörün muhasebe mesleğini seçmede önemli olduğu, aile çevresi ve eğitim çevresi faktörlerinin ise önemli olmadığı yönde tespitler yapılmıştır.	Anket, Karadeniz bölgesi 10 Meslek Yüksekokulu 649 öğrenci
Tan ve Laswad, 2006	“Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Karşı İnançları, Davranışları ve Niyetleri” üzerine yapılan bir çalışmada ise, meslek seçiminde etkili olan en önemli faktörün, “Anne-Babalar” olduğu tespit edilmiştir.	Anket, Yeni Zelanda Üniversitesi bir giriş muhasebe dersine kayıtlı işletme öğrencisi örneği
Dangizer ve Eden, 2006	“Öğrenci Kariyer İstekleri ve Perspektifleri” çalışmasında, araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe mesleğine karşı düşünceleri, staj gördükleri firmalar büyüdükçe olumlu ölçüde artmaktadır. Çalışılan firmalar küçüldükçe tam tersine mesleğe bakış olumsuz bir yöne dönmektedir.	Anket İsrail’de 1.000 muhasebe öğrencisi
Byrne ve Willis, 2005	“Öğrencilerin Muhasebeci Olarak Çalışmak ve Muhasebe Mesleği Hakkındaki Düşünceleri” çalışmasında, araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu muhasebe mesleğini sıkıcı bir meslek olarak tanımladığını tespit edilmiştir. Diğer taraftan meslek seçimindeki en etkili faktörün “Mezun Olduğu Okulun Meslekle İlgisi” olduğu belirlenmiştir.	Anket, İrlanda’da 746 ortaöğretim öğrencisi

Tablo incelendiğinde, muhasebe derslerinin zorluğu, staj yapılan işletmenin küçük ölçekli olması ve mesleğin sıkıcı olarak algılanması meslek ile ilgili negatif beklentiler oluştururken; iş bulma olanaklarının fazla olması, yüksek kazanç ve sosyal statü beklentisi mesleğe ilgiyi pozitif yönde etkilemektedir. Çalışmalarda, meslek seçiminde ebeveyn ve çevre etkisinin en önemli faktörler olduğu da görülmektedir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE VERİLER

3.1. Yöntem

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmanın amacı ile ilgili soruların yer aldığı görüşme rehberi oluşturulur. Tekniğin özelliği görüşme yapılan kişinin sorulara istediği genişlikte cevap vermesi görüşme sürecine daha fazla esneklik kazandırmakta ve daha detaylı bilgiler almayı sağlamaktadır (Kuş, 2003:185). Bu çalışmada da öğrencilerin meslek seçimi ve iş hedefleri ile ilgili beklentilerini belirlemek için görüşme rehberi oluşturulmuştur (Ek 1).

3.2. Araştırma Kapsamı

Araştırmanın kapsamını Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı Normal ve İkinci Öğretimde öğrenim gören 2. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı öğrencileri arasından “tesadüfi” olarak seçilmiştir. Programda ticaret lisesi mezunlarının yanında düz liseden mezun öğrenciler de öğrenim gördüklerinden dolayı her iki lise türünden de öğrenci seçilmiştir. Araştırmaya Ticaret Lisesinden mezun 11 öğrenci, Düz Liseden mezun 9 öğrenci olmak üzere toplam 20 öğrenci katılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Görüşmeler üç öğretim elemanı tarafından ve tamamı görüşmeyi yapan öğretim elemanının ofisinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yaklaşık 45-60 dakika sürmüş ve öğrencilerden izin alınarak kayıt altına alınmıştır. Daha sonra kayıtlar çözülerek metine dönüştürülmüştür. Görüşmeler 2016-2017 eğitim öğretim dönemi bahar yarıyılı başlangıcında yapılmıştır. Araştırmaya katılan her bir öğrencinin birbirinden ayırt edilebilmesi ve ifadelerinin düzgün şekilde aktarılabilmesi için mezun olduğu lise, cinsiyet ve sayı kodlaması yapılmıştır. “TL” ticaret lisesini, “DL” düz liseyi göstermektedir. Toplam 20 görüşme yapılmıştır.

Görüşmenin ilk bölümü öğrencilerin muhasebe programı eğitimine başlamasının nedenleri ve mevcut muhasebe eğitimine yönelik düşüncelerine odaklanırken, ikinci bölümü öğrencilerin iş hedefleri ve beklentileri üzerine yoğunlaşmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Görüşmelerin sonucunda birbirine benzeyen veriler bir araya getirilerek kategorize edilmiş ve veriler aşağıdaki dört tema altında düzenlenmiştir:

- Muhasebe Eğitimi Tercihinde Etkili Olan Faktörler

- Muhasebe Eğitimine Yönelik Görüşler
- İş Hedefleri
- Muhasebe Mesleğinin Teşvik Edici Olması İçin Gerekli Özellikler

Veriler analiz edilirken konu ile ilgili literatürden de yararlanılarak değerlendirilmeler yapılmıştır.

4.BULGULAR VE YORUM

4.1.Demografik Veriler

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2: Demografik Özellikler

Katılımcı Kodu	Yaş	Cinsiyet	Mezun Olduğu Lise
1K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
2K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
3K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
4K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
5K-TL	19	E	Ticaret Lisesi
6K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
7E-TL	23	E	Ticaret Lisesi
8K-TL	20	K	Ticaret Lisesi
9K-TL	22	K	Ticaret Lisesi
10E-TL	20	E	Ticaret Lisesi
11K-TL	33	K	Ticaret Lisesi
12K-DL	20	K	Düz Lise
13K-DL	21	K	Düz Lise
14K-DL	31	K	Düz Lise
15K-DL	30	K	Düz Lise
16K-DL	36	K	Düz Lise
17K-DL	29	K	Düz Lise
18E-DL	24	E	Düz Lise
19K-DL	20	K	Düz Lise
20K-DL	27	K	Düz Lise

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin yarısından fazlası 19-24 yaş aralığındadır. Araştırmaya 16 kadın, 4 erkek öğrenci katılmıştır. 11 öğrenci Ticaret Lisesi mezunu ve 9 öğrenci de Düz Lise mezunudur.

4.2. İş Deneyimleri

Öğrencilerin çalıştığı yer ve sürelerine göre iş deneyimlerine ait bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 3: İş Deneyimleri

Katılımcı Kodu	İş Deneyimi		
	Çalıştığı Yer	Çalışma Şekli	Süre
1K-TL	Muhasebe Bürosu	Staj	9 Ay
2K-TL	Kamu Kurumu	Staj	9 Ay
3K-TL	Muhasebe Bürosu	Staj	9 Ay
4K-TL	Muhasebe Bürosu	Staj	9 Ay
5K-TL	Banka	Staj	9 Ay
6K-TL	Şirket / Muhasebe Bölümü	Staj	9 Ay
	Şirket / Muhasebe Bölümü	İş	3 Ay
7E-TL	Muhasebe Bürosu	Staj	1 Ay
	Şirket / Satış&Pazarlama Bölümü	İş	7 Yıl
8K-TL	Banka	Staj	9 Ay
9K-TL	Muhasebe Bürosu	Staj	9 Ay
	Muhasebe Bürosu (Devam Ediyor)	İş	3 Yıl
10E-TL	Kamu Kurumu	Staj	9 Ay
11K-TL	Şirket / Muhasebe Bölümü	Staj	9 Ay
12K-DL	Muhasebe Bürosu	İş	1 Hafta
13K-DL	-	-	-
14K-DL	Şirket / Muhasebe Bölümü	İş	2 Yıl
15K-DL	Şirket / Kasiyerlik	İş	6 Yıl
	Şirket / Muhasebe Bölümü	İş	2 Yıl
16K-DL	Şirket / Muhasebe Bölümü	İş	5 Yıl
17K-DL	Şirket / Satış&Pazarlama Bölümü	İş	1 Yıl
	Şirket / Kasiyerlik	İş	4 Yıl
18E-DL	Şirket / Satış&Pazarlama Bölümü	İş	1 Yıl
19K-DL	-	-	-
20K-DL	Muhasebe Bürosu	İş	1 Hafta

Tablo 2 incelendiğinde ticaret lisesi mezun öğrencilerin tamamı zorunlu olduğundan dolayı lise dönemlerinde staj yapmışlardır. Staj yapanların yarısı muhasebe bürosunda çalışmıştır. Düz lise mezun öğrencilerin çoğunluğunun ise iş deneyimine sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yarsından fazlasının staj dışında isteğe bağlı çalışmaları dikkat çekmektedir.

4.3. Muhasebe Eğitimi Tercihinde Etkili Olan Faktörler

Atmaca ve Coşkun (2014:182) ve Dinç (2008:103), öğrencilerin muhasebe eğitimini tercih etmesinde, mezun olduktan sonra iş olanaklarının geniş olması, meslek hayatında daha fazla para kazanacak olma düşüncesi ve sosyal statü kazandıracak meslek olması düşüncesinin önemli motivasyon araçları olduğunu belirtmişlerdir.

Özdemir (2010:105) ise, öğrencilerin meslek seçimi kararlarında rastlantıların, aile yapısının, ekonomik olayların, çevre koşullarının, bireysel özelliklerin ve puan durumu gibi faktörlerin etkili olduğunu ifade etmiştir.

“11. Sınıfta üniversite sınavına hazırlanacak olanlar muhasebeden uzaklaştı. 12 sınıfta yarısı özel ders aldı. Babam üniversiteye gitmemi istemiyordu. Bir yerlerden başlamam gerekiyordu. Hiç olmadı 2 yıllık giderim. Daha sonra 2 yıl açıktan tamamlarım diye düşündüm. Staj yaptığım patronlarım da öyleydi. 2 yıl açıktan tamamlamışlardı. Ofis ortamları çalışma koşulları hoşuma gitti.” (3K-TL).

“Çok para kazanıyorlar. İlk çalıştığım işyerinde kadın çok kazanıyordu. Kadın ilk işe başladığında Pazar günleri temizliğe çağırıyorlarmış. Şimdi 2 evi, arabası, yazlığı var. Eğer bir şey istiyorsan önce düşünüp başarman zafer etmen gerekiyor demişti Aklımda çok kaldı.” (4K-TL).

“Komşumuz mali müşavir. Kendi ofis, ev aldı. Durumu iyi. Yaşam standartları iyi Üniversite kazanma şansım azdı. En azından meslek sahibi olursun dediler. Komşularımın ve akrabalarımın önerisiyle 8. sınıfta karar verdim. Akrabalarım ticaret meslek mezunu ve muhasebeci, biri de sigortacı. İster sigortacı ister muhasebeci olursun dediler. Önceden kolaydı mali müşavir olmak staj uzun değildi. Pişman değilim. Okudukça sevdim. Bana uygun geldi.” (5K-TL).

“Kendi kararlarım ve öğretmenlerin yönlendirmesi. Stajdan sonra daha çok sevdim. Çalıştığım yer çok kaliteliydi; kurumsal bir yerdi. İnsanlarla ilişkiler ve öğrettikleri çok önemliydi. Cumartesi günleri bile gittim. Müdür ve danışman vardı. Çok sevdim onları (2 kadın). 2 yılı dörde tamamlarım muhasebeye devam ederim dedim. Çalıştığım yer etkili oldu. Okuldan sonra da gel dediler. Meslek lisesi olduğu için üniversite kazanmasam bile öğrendiğim mesleğim olur diye düşündüm. Muhasebe okudukça cazip geldi. Muhasebeyi seçince Lise 2 de muhasebe görmeye başladık Seçerken bilmiyordum Öğretmenlere danıştım rehber. Hangi bölümü seçeyim diye. En yüksek puan muhasebeydi. İş alanı daha geniş dedi öğretmenlerimiz. Rahat iş bulma ve puanı yüksek olması seçmeme neden oldu. Muhasebeyi tanımaya sevmeye başladım.”(6K-TL).

“Bir mali müşavirimiz vardı. Holdingin mali müşaviri. Yani güzel para kazanıyor, eğlendiğini de söylüyor, tatil falan yapıyor. İşyerinde iki üç tane eleman çalıştırıyor. Mutlu bir iş ortamı var. Güzel bir meslek gibi geliyor bana. Ticaret meslek lisesinden sınavsız geçiş yapılabilir. Muhasebe okuduğum için mantıklı olan muhasebe bölümü geldi bana. Başka bölüm seçmek istemedim.” (7E-TL).

“Muhasebe uygulamaları, muhasebe programları ilgimi çekti.Yapılan tablolar ve analizler hoşuma gitti. Ailem de destekledi. Kamuda iş imkanı rahat bulur diye düşündüm.” (10E-TL).

“Annem ve babam tarafından yönlendirildim diyebilirim. Aslında Anadolu lisesinde okumayı istiyordum. Puanımda yetiyordu ama babam muhasebeci olmamı çok istiyordu. Bir işe güce sahip ol elinde altın bileziğin olsun diyerek meslek sahibi olmamı istediler.” (11K-TL).

“Ben iş hayatına başladım. İş hayatında iş beni muhasebeye itti. Sonra muhasebe bölümüne karar verdim. Lise den 13 yıl sonra üniversiteyi kazandım. Çalıştığım iş ön muhasebe idi. Çalışırken ezbere yapıyordum. En azından bu işin okuluna gideyim dedim ve mesleği öğrenmek istedim.” (14K-TL).

“8 sene Migrosta çalıştım. Bire bir dialoglardan yorulduğum için muhasebe istedim. Kasiyerliğe göre daha rahat. İnsanlarla uğraşmak zor. Müşterilerle iletişim kurmadığım ortam istiyorum. Sessiz sakin. Patronum işini çok sevmesi etkiledi beni. Herşeye işe hakim. İdolüm.” (15K-DL).

“Muhasebe bölümü mezunu olan bir arkadaşım etkili oldu. Bu puanlarla muhasebe bölümüne gelebilirsin. İşsiz kalmazsın dedi. Aranan bir meslek olduğunu söyledi Daha çok bir bilezik. Önü açık ve garantisi olan bir meslek. Bir şey yapamazsam bu mesleği yaparım diye düşündüm. En çok sevdiğim meslek değil ama sevebileceğim bir meslek olur diye düşündüm.” (18E-DL).

“Geçen sene karar verdim. Ben Karadeniz Teknik Üniversitesinde tarih okuyordum. 2 yıl tarih okudum. Bölümünden mezun olduğum zaman işsiz kalacağımı anladım. 2 yıl okuyup çabuk iş bulabileceğim hangi bölüm olabilir diye araştırdığımda muhasebe bölümünü gördüm. Lisede de alanım değildi ama muhasebe programı öğrenmiştim. Yapabileceğimi düşünerek bu bölüme karar verdim.” (19K-DL).

Araştırmaya katılan öğrencilerin önlisans muhasebe eğitimini tercih etme görüşleri incelendiğinde, lisans programına yerleşememe, ebeveyn, çevre(komşular, arkadaşlar, lise öğretmenleri, iş çevresindeki

yöneticiler), yüksek kazanç, iş bulma garantisi ve kurumsal bir işte çalışmanın en etkili faktörler olduğu görülmektedir.

4.5. Muhasebe Eğitimine Yönelik Görüşler

Önlisans programlarına girişin kolaylaşması ve program sayısının artması öğretim görevlisi sayısının yetersizliğine ve bu doğrultuda daha düşük nitelikli ve deneyim sahibi öğretim görevlilerinin istihdamına neden olmuştur. Bu durum derslerin uygulamadan daha çok teorik düzeyde yürütülmesine yol açmıştır (Yürekli ve Gönen, 2015:306).

Tugay ve Ömürbek (2014:54), yaptıkları araştırmada muhasebe eğitiminin sürekli değişen iş ortamına göre güncellenmediği ve bunun sonucunda da mezun öğrencilerin iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli becerilere sahip olmadığını belirtmektedir.

Öğrenciler ilgi alanlarına göre ve ileri çalışma gruplarına ayrılmalıdır. Vaka çalışmalarına daha fazla yer verilmelidir (Cheng, 2007:581).

“Power point sunumların avantajı ve dezavantajları var. Çünkü evde de yapabilirim. Slaytın aynısı okunuyor. Ek cümle yok. Ayrıca uygulamalı dersler daha iyi oluyor bizim için.” (3K-TL).

“Yapabildiğim dersleri seviyorum. Mantığıma yatan dersler önemli. Ticari Matematik ve Matematik derslerini sevmiyorum. Sevdiğim ve anlayabildiğim dersleri seviyorum. Sözelim kuvvetli. Sözel dersleri seviyorum. Dersin işlenişi önemli hep ders hep ders olmaz” (4K-TL).

“Bir de eski bilgi verilirse daha iyi olur. Hani bilgisayarlı muhasebe dersi görüyoruz eski bir program şu an hiçbir işletmede yok. Şu an ETA’yı görüyoruz. Hiçbir işletmede yok haliyle hani ben bugün bir muhasebeciye girsem sen ne biliyorsun ki diyecek bana. 400 TL’ye çalıştırabilecek beni. Benim şu bilgim var diyemeceğim. Muhasebe mezunusun ama ne bilgin var diyecek bana.” (7E-TL).

“Ben muhasebe derslerini burada görüyorum. Bir de ofiste görünce benim bilinçaltıma tamamen yerleşiyor. Ofise gittiğim zaman daha verimli olmaya başlıyorum. Muhasebe derslerini gördüğümde Hocalarla ofis birbiriyle çapraz ilişki kurunca daha iyi oluyor” (9K-TL).

“Örneklerle anlatılan dersleri seviyorum. Bunlar bir şekilde kafamda yer ediyor ama doğru direkt slayttan okunan şeyleri ben zaten önümdeki notta okuyabiliyorum. Bu yüzden örneklerle anlatılan dersleri seviyorum”(11K-TL).

“Uygulamalı dersleri yeterli bulmuyorum. Bilgisayar dersleri, Excel uygulama dersleri iyi ama sınıf kalabalık ve bilgisayarlar yetersiz olduğu için etkin öğrenemiyoruz. Uygulamalar yetersiz kalıyor. Biz ETA programını görüyoruz. Ama Çoğu muhasebeci LUCA programını kullanıyor. Biz burada pratik yapamıyoruz.”(14K-DL).

“İlk dönem beden eğitimi derslerine ne gerek var. Muhasebe bölümünde önemli olan muhasebe dersleridir. İlk sene boşa geçirmişim gibi meslek dersleri olmadığı için. Genellikle hocaları seviyorum. Okulumu seviyorum. Bana yakın bölüm”(15K-DL).

“En beğendim tarafı, muhasebe derslerinde sorumluluk veriyorlar. Ödev, sunum ve araştırma yapabiliyorsun. Mesleğe yönelik araştırma yapabiliyorsun. Ders gördüm çıktım iş bitti demiyorsun. Araştırırken öğreniyorum. Öğrendiğim zaman aklımda kalıyor.” (16K-DL).

“Sonuçta muhasebe bilgisayarla ve müşterilerle olan bir iş. Sözel ders yerine uygulamaya dönük işlerin daha çok olmasını isterdim. Beyannamenin düzenlenmesi, fişlerin muhasebe kaydı yapılırken daha gerçekçi yapılması, faturaları ve belgeleri görerek muhasebe kaydının yapılması daha iyi olur. Sonuçta bu belgelerin gerçek olmasına gerek yok. Bunlar da bilgisayarda hazırlanabilir.”(18E-DL).

Öğrencilerin hemen hemen hepsi muhasebe eğitiminde meslek derslerinin uygulama ağırlıklı ve piyasada yaygın olarak kullanılan muhasebe paket programlarının öğretilmesi gerektiğini belirtmiştir. Diğer taraftan teorik derslerde öğretim elemanının sunum aracı olarak kullandığı “power point” e bağımlı kalması ve doğrudan okuması öğrencinin muhasebe eğitimine olan ilgisini azalttığı görülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerden bazıları, sınıf mevcudunun fazla olmasının ve laboratuvarların yetersizliğinin de muhasebe eğitimi üzerinde olumsuz etki yarattığı konusunu vurgulamıştır.

4.6. İş Hedefleri

McGrath ve Murphy (2016:82), öğrencilere modern bir muhasebe bürosunda ve yapılandırılmış bir işte iş deneyimi imkanı tanıyan bir program sunduklarında, muhasebe işine olan ilginin arttığını ortaya koymuşlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilere iş tercihleri ve fırsat verilmesi durumunda tercih edecekleri iş ile ilgili görüşleri sorulduğunda Tablo 3’de yer alan cevapları vermişlerdir.

Tablo 4: Öğrencilerin İş Tercihleri

Katılımcı Kodu	Mevcut İş Tercihi	Fırsat Verilmesi Durumunda İş Tercihi
1K-TL	Şirket Muhasebe Bölümü	Polis
2K-TL	Kamu Kurumu	Kamu Kurumu
3K-TL	Muhasebe Bürosu	Muhasebe
4K-TL	Muhasebe Bürosu	Muhasebe
5K-TL	Muhasebe Bürosu	Muhasebe
6K-TL	Şirket Muhasebe Bölümü	Ana sınıf Öğretmeni
7E-TL	Kamu Kurumu	Radyo Televizyon
8K-TL	Muhasebe Bürosu	Banka
9K-TL	Şirket Muhasebe Bölümü	Hukuk
10E-TL	Şirket Muhasebe Bölümü	Bilişim veya Sağlık Memuru
11K-TL	Kamu Kurumu	Adalet
12K-DL	Şirket Muhasebe Bölümü	Kaymakam
13K-DL	Banka	Çocuk Gelişimi
14K-DL	Şirket Muhasebe Bölümü	-
15K-DL	Şirket Muhasebe Bölümü	Öğretmen
16K-DL	Şirket Muhasebe Bölümü	Avukat
17K-DL	Şirket Muhasebe Bölümü	Muhasebe
18E-DL	Gemi Kaptanlığı	Gemi Kaptanlığı veya Grafik Tasarımı
19K-DL	Muhasebe Bürosu	Tarih
20K-DL	Muhasebe Bürosu	

“Şirket ya da Kamu da olabilir. Mali Müşavirlik bürosunda çalışmayı düşünmüyorum. Mali müşavirlik bürosunda çalışmak zor ve parası çok az.” (1K-TL).

“Mali müşavirlik istiyorum. Memleketimde kendimi pişirip muhasebe ofisi açmak isterim. Şirket muhasebesi veya ön muhasebe daha altta, mali müşavir olunca büro sahibi oluyor” (5K-TL).

“Öncelikle kurumsal bir şirket, iş ortamı insanların kalitesi, disiplinli çalışması, işi ertelememeleri, saygılı olmaları, Böyle ortamda işi iyi öğrenebilirim. Mezun olunca iş tercihim özel sektör ya da muhasebe bürosu olabilir.

Arkadaşımın çalıştığı muhasebe bürosuna gidiyorum. Ödev konuları için muhasebe bürosundan destek alıyorum. Mali müşavirlik bürosunda çok iş öğreniyorsun. Şirket daha iyi ama staj yaptığım şirkette olumlu tecrübeden dolayı şirkette çalışmak isterim.”(6K-TL).

“Mali müşavir tanıdığım var onu örnek alıyorum. Kendinin ofisi var. Kendi işi, kafasına göre istediği zaman gidiyor istediği zaman gitmiyor. Güzel meslek bence. Getirisi de iyi. Okuduktan sonra güzel meslek.”(8K-TL).

“Muhasebe bürosunda çalışıyorum ama muhasebe bürosu işini sevmiyorum. Mükellefin 100-TL lık işini yapıyorsun, parayı alamıyorsun ve bir de azar iştioyorsun. Ama uluslararası bir şirket olduğunda böyle bir olay olmaz diye düşünüyorum.” (9K-TL).

“Büyük bir işletmenin muhasebe bölümünde veya bir devlet dairesinde mesela Orman Bölge Müdürlüğünde staj yaptım. Orada çalışma ilişkileri iyiydi. İşte orada olmak isterdim.” (10E-TL).

“Muhasebeyi öğrenmek istiyorum öncelikle, muhasebe çok farklı bir dal ve bu yönde ilerlemek istediğim için. Şirkette muhasebe veya finans bölümünde müdür olmak için. Muhasebe alanında bir şeyler yapmak için. Muhasebe bürosunu düşünmüyorum. 1 hafta bir büroda çalıştım. Çok zor geldi bana. Büroda mükelleflerle uğraşmak zor geldi bana. Şirkette yöneticilerle uğraşmak daha kolay..Büroda vergilerle uğraşıyorsun. Mükellefin çalışanları ile uğraşıyorsun. Büro bu açıdan zor geldi.” (12K-DL).

“Benim tecrübem yok. Şu an bir finansal hedefim yok. Yükseldikçe kazanacağınız paranın da artacağını düşünüyorum.”(12K-DL).

“Resmi olmalı bence bir otoritesi olmalı. Hitap şekilleri önemli bir ağabeyli ablalı konuşmak var bir de bey ve bayan diye hitap etmek var. Ben resmi olmasını isterim. Kurumsal bir yer olsun. Arkadaşlar ekip benim için önemli Ben biraz dışa dönük olduğum için sosyal aktiviteyi sevdiğim için daha fazla insanlarla çalışmayı isterim.”(13K-DL).

“Bu yaz okulu bitirince bir cruze gemisinde çalışıp, para kazanıp. özel kaptanlık belgesi almak istiyorum. Kendi tekne olursa kendi teknemde gezdirmek tarzında bir iş istiyorum. Ama bu olmazsa ikinci seçenek muhasebe işi. Daha önce söyledim bu benim için bu bir bilezik. Direkt büro açamıyoruz. Şirkette bir muhasebe bölümünde de çalışmak isterdim ama böyle yerlerde de tecrübe istiyorlar. Ya da tecrübe edinmek için 1 yıl bir büroda ömrümü çürütebilirim. Biraz daha işin temellerini almak için.”(18E-DL).

Tablo 4 ve öğrenci görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin mevcut durumda çoğunluğunun şirket muhasebe bölümlerinde çalışmak istedikleri ve uzun dönemde muhasebe bölümünde yönetici olmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan 6 öğrenci ise muhasebe bürosunda çalışmak istediğini ifade etmiştir. Kariyer hedeflerinde de bağımsız denetçi ve mali müşavir olmak istediklerini belirtmişlerdir. Özellikle kadın öğrenciler, evlendiklerinde, çocuk sahibi olduklarında kendi işlerinin patronu olacaklarından dolayı, iş-hayat dengesini ayarlayabileceklerini belirtmişlerdir. İş hedeflerinde, kurumsal yapı, çalışma ortamı, yönetici tutum ve davranışı ve çalışma saatlerinin en etkili faktörler olduğu görülmektedir. Muhasebe bürolarının öğrencilerin iş hedeflerinde yer almamasının en önemli nedenleri, mükelleflerin peşinden koşturmaları, iş yoğunluğunun fazla olması ve büro kültürünün olmamasıdır.

Diğer taraftan öğrencilere fırsat verilmesi durumunda tercih edecekleri işler sorulduğunda genelinin muhasebe dışında işleri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Bu da oldukça dikkat çekicidir. Her ne

kadar muhasebe eğitimini isteyerek tercih ettiklerini belirtse de lisans programına yerleşememeleri ve bunun sonucunda en rahat iş bulma olanağının önlisans programları içerisinde muhasebe alanında olmasından dolayı muhasebe programına isteyerek geldiklerini ifade etmişlerdir.

4.7. Muhasebe Mesleğinin Teşvik Edici Olması İçin Gerekli Özellikler

Önlisans muhasebe programından mezun olan öğrencilerin muhasebe mesleğini daha çok tercih etmesi için bir meslek standardının olması itici güç olacaktır (Allahverdi ve Kuzucu, 2015:777).

Byrne ve Willis, (2005:367), yaptığı çalışmada muhasebe mesleğinin öğrenciler tarafından sıkıcı ve geleneksel bir görünüme sahip olarak algılandığını; toplumun mesleği saygın bir meslek olarak gördüğünü ancak diğer mesleklerden daha az saygınlığa sahip olduğunu düşündüklerini vurgulamıştır. Nitelikli mezunların mesleğe yönelmesi için bu algının değiştirilmesi gerektiğini önermiştir.

Öğrencilerin, muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için sahip olması gereken özellikler konusundaki dikkat çeken görüşleri şu şekildedir.

“İnsan faktörü, iletişimin iyi olduğu ortamda çalışmak isterim. İletişimin iyi olduğu bir işyerinde her iş kolaylaşır. Beğenmediğim taraf sürekli beyan ve bildirim olması.”(1K-TL).

“Hocaları değiştirdim. Ders anlatmayan anlatamayan hocaları değiştirdim. Oraya çıkıp baskın şekilde ders anlatmak gerek aktif olmak gerek. Pasif olmuyor. Temas kurmak gerek öğrenciyle ders hakimiyeti olsun. Dışardaki uygulama, kanunda yazılanı anlatmak önemli. Mali müşavirliğin en beğendiğim tarafı ofisin kendine ait olması. Bütün mali müşavirlerin birbirlerine destek olması gerekir. Çünkü para alamamaktan şikayet ediyorlar. Destek olsunlar o müşteri başkasına gitmez. Herkes kendi parasını kazanır hepsi bir olursa. Her ay şu gün müşteri para getirsin denmeli standart olmalı. Adam aylar sonra para veriyor. Bunun düzelmesi gerekir. İş ortamının rahat olması gerek. İş öğretecek insanlar olmalı. Müşterilerden para alamıyoruz diye düşük ücret verdikleri için çalışmaktan vazgeçiyorlar.” (3K-TL)

“Diğer programlar çok basit. Muhasebenin ilgimi çekmesi için sıkıcı derslerin değişmesini isterdim. Aktif hocaların gelmesini isterdim. Durağan hocaları atardım.” (4K-TL).

“Staj konusunda öğretmenlerin yönlendirmesi ile bankada staj yaptım. Ancak az faydalı oldu. Getir götür işleri yaptık. Derslerin ofisteki ortam gibi olmasını isterdim. Monografi değil de evraklara göre yapmak isterdim. Gerçek belgelerle olmasını isterdim. Meslekle ilgili, mali müşavirlikle ilgili bilgi verilmesini isterim. Maddi durumu iyi. Çalışma ortamı iyi. Muhasebecilik karışık. İnsanlar erken yaşlanıyor diyorlar. Baskı olmadığı kendi odamın olduğu özgür olabileceğim iş olsun.”(5K-TL).

“Maliyet muhasebesi dersini yapamadığım ve anlamadığım için kaldırırdım. Bilgisayarlı muhasebede ETA öğretmezdim. Daha güncel program olmalı LUCA gibi. Data soft ve logoyu da kaldırırdım. Staj olsa iyi olurdu. İş bana güzel gelsin. Yapacağın şeyler belli. Ne zaman ne yapacağın belli güzel tarafı. Çalışma ortamının düzenli olması, işi öğreten kişinin doğru, olumlu öğretmesi; çalışan kişilerin tavrı önemli. Ofis ortamı, herkes tertipli düzenli olacak. Patron atında çalışmak istemem. Müdür olabilir, sistem olmalı. Koç'ta çalışırken mesela staj yaparken param zamanında yatarı. Her şey düzenliydi. Otoriter olmalı yöneticiler, disiplinli olsun dakik olsunlar. Mesai parası versin. İş düzeni olsun.” (6K-TL).

“Mali müşavirlik bürosunda işin açıkçası kimse sigortalı çalıştırmak istemiyor. Öğrencilerin biri gidiyor, biri geliyor. İş öğrendiği zaman daha fazla ücret istiyor. Çok fazla iş öğretmiyorlar öğrencilik esnasında. Üniversite

mezunu olduktan sonra asgari ücretle seni başlatıyorlar ve mali müşavir olana kadar ücretin yükselmüyor. Muhasebe mesleğinin hocam dediğim gibi bir insan sosyal olursa, mutlu olursa çok güzel paralar kazanabiliyor.” (7E-TL).

“Mesela sınıfların daha az olmasını isterdim. Çünkü çok fazla kalabalık ve zor ders işleniyor çok zor anlıyoruz. Hocalarla ilgili mesela bazen çok yavaş konuştukları zaman mesela uyukum geliyor çok yavaş konuştukları zaman hiç birşey anlaşılmıyor. Bir süre sonra ders dinlemeyi bırakıyorsun onların değiştirilmesini falan isterdim. Beğendiğim tarafları şöyle düşünürsem; işte kendine ait iş yerin olduğu zaman o mesela güzel. Beni teşvik edebilir mesela ben görsem bir mali müşavirin nasıl çalıştığını çünkü gördüm. Beni teşvik etti mesela oturduğu yerden hesap kitap işleri yapıyor bilgisayardan yapıyordu bence teşvik edici bir özellik. Gidip görse nasıl çalıştığını ettiğini bir teşvik edici özellik. Kimsenin emri baskısı altında kalmadan kendi büromda kendi mesleğimi sevebileceğim şekilde yapmak” (8K-TL).

“Derslerin arasında bir kere çok boşluk var mesela bir derse giriyoruz 2 saat 1 saat şeyyip bırakıyorlar o yönünü değiştirirdim. En beğendiğim tarafı ayın birinde. Çünkü hiçbir beyanname falan olmuyor, muhasebeciler resmi tatil yapıyor ama ayın yirmi dördünde hep genelde mesaiye kalıyoruz zor oluyor beyannameler yetişmiyor. Her zaman muhasebede son gün var. Evet beyanname vermeyince yüksek cezalar alınıyor. “Çocuğum olsa Avukat olmasını isterdim. Avukat mesleğinin önü açık. Mali müşavir daha fazla çaba sarf ediyor daha çok staj yapıyor ama avukat daha değerli insanların gözünde.” (9K-TL).

İşletmelerde daha çok LUCA programları kullanılıyor yani bizim okulumuzda ETA kullanılıyor. LUCA'nın kullanılmasını isterdim. Etrafta da görüyoruz muhasebeciler çökmüş oluyor doğrusunu söylemek gerekirse. Ya bir şirket açmış saçları dökülüyor. Çok çalışılıyor yani muhasebede. Herhalde vergi beyannamesini doldururken gece 12'ye kadar açık oluyor devlet daireleri çalışılıyor herhalde Çalışma temposu yüksek. Teknolojinin daha da çok kullanılması gerekli muhasebe alanında.”(10E-TL).

“Her zaman üzerine basa basa söylüyorum. Öğretim elemanlarının ders anlatımlarını slayttan okuyarak değil örneklerle anlatmasını isterdim ve gerçekten o dersi bilen hocalar tarafından anlatılmasını isterdim yani yabancı bir hocanın o derse girerek aslında hiçbir şey anlamayarak birşeyler anlatmaya çalışmasını istemiyorum. Sıkıntılı bir meslek eşref saatinde olabilirsin kendini kötü hissediyor yada odaklanamıyor olabilirsin. Belki de farkına varmadan bir tane sıfırı eksik veya fazla attın herşey bitti o yüzden hata riski çok fazla. İyi yani ise çevren genişse mükellefin fazlaysa ondan gelecek paradır.” (11K-TL).

“Muhasebe mezunlarına şirkette çalışırken teşvik verilebilir. Bazen insanlar işletme mi muhasebe okuyorsun. Mezun olacaksın asgari ücretle bir yerde çalışacaksın gibi düşünceleri sahip oluyor. Belki devlet bu meslek için teşvik verebilir. Bazen insanlar bu mesleğin sıkıcı tek düze olduğunu düşünüyor. Ama ben öyle düşünmüyorum. Ben bu mesleği seviyorum. Herkes sonuçta bu bölümü bu mesleği yapmak için çalışıyor. Devlet bu meslekle ilgili teşvik verebilir. Şu andaki muhasebecilik ruhsatı şartları biraz yumuşatılabilir. İşte lisans mezunu olma ve 3 yıl staj. Ben şimdi düşünmüyorum ama bu şartlar yumuşatılırsa bu ruhsatı almayı düşünebilirim. Muhasebe bölümü mezunlarına işletme iktisat veya maliye mezunundan farklı bir stajerlik uygulaması getirilebilir.”(12K-DL).

“Eğitim güzel. Ticaret lisesi mezunu olsaydım daha iyi olurdu. Düz lisesi çıkışlı olmam ve babamın bu yıl vefatından dolayı kendimi derslere veremiyorum. 1. Sınıfta muhasebe dersine çok hakim olmadım. Aslında muhasebe ders notlarım çok iyiydi. Muhasebe mesleğini sevmiyorum. Arkadaşlarım var çalışıyor. Böyle. 3-5 kişi çalışıyorsun kendi haline. Salaş bir ortamda. Ben biraz daha derli toplu insanlarla iç içe olabilen bir özelliği olan banka yerde çalışmak istiyorum. Çok salaş ortam. Eşofmanla bile gelinebiliyor mesela. Ama ben böyle bir şey istemiyorum. Belki bu muhasebe büroları daha düzenli, çalışma ortamları daha iyi olsa belki düşünebilirdim. Kurumsal bir yer. Toplantılar. Eğitimler olsun ben bunlardan çok istiyorum.”(13K-DL).

“Sevdiğim yönü; muhasebe işini yaparken işletme ile ilgili her şeyi öğreniyorsun. Güncel hayattan her şey öğreniyorsun. Sevmediğim yönü ise dışarıdan bu mesleğe sıkıcı tek düze iş gibi görmeleri. İşte tanıştığım birisine muhasebe ile uğraştığımı söyleyince bu gibi şeyler söyleniyor. İnsanlar muhasebeyi sıkıcı buluyor. İşte masa başı iş, vergilerle uğraşıyorsun çok sıkıcı gibi. Oysa ben seviyorum. Muhasebenin içine girdikçe muhasebeyi daha çok seviyorum. KDV ve evrak işleri benim hoşuma gidiyor. Bana bunlar eğlenceli geliyor. Şimdi keşke bu muhasebe mesleğini daha önce düşünseydim diyorum. Lisede bana bu meslekle ilgili daha fazla bilgi verilseydi. Ya da rehberlik edilseydi. Daha iyi olurdu. Yapılan test sınavlarının yanında kişisel özelliklerini içeren sınavlar olsa olur.”(14K-DL).

“Yalnızlık .İşverenle müşteri arasında kalmak gerek. Müşteriye yalan söylemek. Gerçekleştiremeyeceğim şeyi söylemek sıkıntılı. Saatleri belli olsun. Evliyim çünkü dikkatliyimdir.”(15K-DL).

“En düşük almak istediğim ücret 2.000-TL. Zaten dışarıda 1.500-TL alıyorsun. Lise mezunu olanlar 1.500-TL alıyor. Onun içinde bizimde hani bir tık üstünde olmamız lazım diye düşünüyorum. Ya şöyle biraz daha muhasebe ağırlıklı olmasını isterdim. Daha çok araştırma olmasını isterdim, araştırmaya dayalı, performans. Çünkü derse giriyorsun. Şöyle bir şey var birinci dönem sınava giriyorsun, çalışıyorsun ama ikinci dönem geldiği zaman anlık çalışmaları unutuyorsun. Uygulamalı olduğu zaman daha akılda kalıyor. Bu meslekte sayısal tarafla uğraşmak. Durmadan bilgisayar başından hep hesap girişi çıkışı yaptığın için biraz yorucu. Beynin yoruluyor, o ayrı bir şey. Yani stresli bir tarafı var. Çünkü bir hesap hatası çok şeye mal olabiliyor. Çok büyük cezalar ödememize neden olabiliyor. Ama sayısal seviyorsan ben kaba tabirle parayı seviyorsan bu işi çok rahat yaparsın diyorum. Hangi şartlarda benim için önemli olan iş yerinde bir çalışanların birbirine karşı muamelesi, güler yüzü yada iyi niyeti hiç fark etmiyor, yaptığım işi düzgün yaparsam mutlu olurum ve benim işimin dışında angarya görev verilirse hiç mutlu olmam onu biliyorum. Önemli olan iş ortamı , işimde aldığım maaş, çalışma huzurum ve sosyal haklarım en önemlisi.”(16K-DL).

“Muhasebe bürolarında çalışmak isteyip de oradan olumsuz tepki alınca ve onların hep benim işim olsun diye baktıklarında, iş öğretiyim de o da ezilsin zihniyetiyle baktıklarını görünce bakış açım bu işe karşı değişti. Ne iş yaptırdığı önemli değil. İnsanı saf yerine koyuyorlar. İşte amele gibi .Ben iş vermesem nerde öğrenecek ki düşüncesine kapılıyorlar. Her işe gittiğimiz zaman bize birisi işi öğretiyor. Ama bunun karşılığını vererek biz çalışıyoruz. Şirketler de çalıştığımız zaman ücretle veya bizi eğitime göndererek ödüllendiriyor. Bu hafta büro ile yaşadığım olumsuz durum sonucunda dedim ki kendi kendime git başka bir işte çalış maddi durum için biriktir. Sonra muhasebe öğrenirsin dedim. Ama erteledikçe daha zor oluyor benim için. Yaşım küçük değil. Gelmişim 30 yaşına ne zaman meslek sahibi olacağım. Çok monotonlaşmış. Gelsin evraklara akşama kadar girsin ve gitsin. Bu iş daha eğlenceli hale gelse olur. Burada mali müşavir bu motivasyonu yapması gerekir.”(17K-DL).

Öğrenci görüşleri incelendiğinde, muhasebe mesleğini teşvik eden faktörler eğitim ve iş hayatı olarak iki grupta ele alınabilir. Eğitim açısından öğrencilerin mesleğe motive olabilmesi için, öğretim elemanlarının alanlarına hakim olmaları, aktif şekilde ve uygulama ağırlıklı ders anlatmaları gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, derslerin yerinde öğrenilebilmesi için de stajın önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Öğrencilerin iş hayatında muhasebe mesleğini ilgi çekici bulmaları konusunda önem verdikleri faktörler ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Muhasebe mesleğinin ve muhasebecinin imajı düzeltilmeli
- Çalışma ortamının düzgün, disiplinli ve bir iş düzeni olmalı

- Bürolarda monoton çalışma ortamları daha dinamik hale getirilmeli
- Bürolarda çalışan muhasebe elemanlarına ödenen ücretleri iyileştirilmeli
- Eğitim düzeyine göre ücret farklılaşmalı
- İş öğretecek kişiler olmalı ve işverenler/yöneticiler çalışanlarına değer vermeli

Yapılan görüşmelerde beklentilerin muhasebe büroları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

5. SONUÇ

Çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı 2. sınıf normal ve ikinci öğretim öğrencilerinden 16 kadın, 4 erkek olmak üzere toplam 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrenci seçimleri yapılırken öğrencilerin çoğunluğunun programa istemeyerek geldiği ayrıca gözlemlenmiştir. Bu da ayrı bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Çalışmada muhasebe programına isteyerek gelen öğrencilerin, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu muhasebe elemanını karşılayamama probleminde iş hedeflerinde, muhasebe eğitimi ve muhasebe mesleğine bakış açılarında etkisi olup olmadığını nitel araştırma yöntemiyle ortaya koymaktır. Araştırma bulguları dört temada bir araya getirilmiştir.

Muhasebe eğitimi tercihinde etkili olan faktörler temasındaki sonuçlara göre, öğrencilerin muhasebe eğitimine yöneliminin ticaret lisesi mezunlarında lise döneminde olduğu, düz lise mezunlarında ise iş deneyiminden sonra olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin muhasebe alanını seçmesindeki en büyük etken lisans programlarına yerleşememesi veya yerleşememe beklentisi olmasıdır. Bu da öğrencilerin muhasebe eğitimini birinci hedef olarak benimsemediklerini göstermektedir. Öğrencilerin ikinci hedef olarak muhasebe önlisans eğitimini seçme nedenleri ise; iş bulma garantisi, çevre etkisi, yüksek kazanç, kendi işinin patronu olma ve lisans programına tamamlayarak mali müşavir olma beklentisidir. Bu bulgular, Atmaca ve Coşkun (2014), Dinç (2008) ve Özdemir'in (2010) yaptıkları araştırmalardan elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermektedir. Sonuçta öğrenciler önlisans programına isteyerek geldiklerini belirtse de aslında zorunlu bir isteklilik olduğu söylenebilir.

Muhasebe eğitime yönelik görüşler temasındaki bulgularda, muhasebe eğitiminin faydalı olabilmesi için derslerin uygulamalı yapılması, güncel muhasebe paket programlarının kullanılması ve öğretim elemanlarının teknolojik ders araç-gereçlerini doğru ve etkin kullanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu durum programa isteyerek gelen öğrencinin muhasebe eğitimine olan ilgisini azaltabilir.

Diğer tema olan iş hedeflerinde önemli bulgular ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin birçoğu şirket muhasebe bölümünde çalışmak ve kariyer hedeflerinde yönetici olmak istemektedirler. Muhasebe bürosunu kariyer hedefi olarak gören öğrenciler ise bağımsız denetçi ve mali müşavir olmak istemektedirler. İş yeri hedefleri seçimlerinde, stajlarını kurumsal işletmelerde ve iş düzeni olan muhasebe bürolarında yapmaları önemli bir rol oynamaktadır. Kadın öğrencilerin mali müşavir olmak istemelerindeki en etkili neden, çocuk sahibi olduklarında iş-hayat dengesini ayarlayabileceklerini düşünmeleridir. Muhasebe bürolarının öğrencilerin iş hedeflerinde yer almamasındaki başlıca nedenler, mükelleflerin mali müşavirlik işlerini takip etmemesi, iş yoğunluğunun fazla olması ve büro kültürünün

olmamasıdır. Ayrıca işveren/yönetici tutum ve davranışlarının da meslek seçiminde etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Temada öğrencilere fırsat verilmesi durumunda tercih edecekleri meslekle ilgili görüşleri sorulduğunda, çoğunluğunun muhasebe kariyeri dışında bir meslek seçmek istedikleri ortaya çıkmıştır. Bu da ilk temada vurgulanan zorunlu isteklilik durumunu açıklamaktadır.

Muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için gerekli özellikler teması altında yer alan bulgular incelendiğinde, eğitim açısından öğretim elemanlarının aktif ders anlatması, stajın önemli olduğu; iş hayatı açısından muhasebe mesleğinin daha saygın bir meslek olarak algılanmasının sağlanması, muhasebecinin daha sosyal ve bakımlı olması, ücret sisteminin iyileştirilmesi, işveren/yöneticinin öğretme konusunda istekli olması ve değer vermesi ortaya çıkmıştır.

Sonuçta, muhasebe eğitimi tercih etmedeki zorunlu isteklilik, eğitim ortamındaki eksiklikler, muhasebe mesleğinin ikinci hedef olması, muhasebe bürolarında yaşanan sıkıntılar, suistimaller ve olumsuz imaj ihtiyaç duyulan muhasebe elamanının istihdam edilmesinde problem yaratmakta ve mesleğin cazibesini azaltmaktadır. TİSK (2015:60), çalışma raporunda işgücü eğitim düzeyinin düşüklüğü ile iş arayanların niteliğinin işgücü piyasasının talepleri ile uyuşmamasını vurgulasa da; iş dünyasındaki problemlerin de nitelikli öğrencilerin mesleğe olan ilgisini azalttığı söylenebilir.

Önlisans öğrencilerinin mesleğe olan ilgisini arttırmak için aşağıda yer alan önerilerin yerine getirilmesi fayda sağlayacaktır.

- Muhasebe derslerinde gerçek iş dünyasını yansıtan simülasyon, senaryo ve vaka çalışmaları gibi uygulamaya dönük öğrenme araçlarının yoğun olarak kullanılması
- Laboratuvarların tüm derslerde kullanılabilir şekilde tasarlanması ve güçlü internet bağlantısının olması
- Nitelikli öğretim elemanı sayısının artırılması
- Öğrencinin mesleki bilgi ve becerisini kullanabileceği ve geliştirebileceği staj yerlerinin seçilmesi
- 2008 yılında önlisans mezunlarının “serbest muhasebeci” olma hakları kaldırılmıştır. Önlisans mezunları için benzer bir yasa veya meslek standardının çıkarılması
- Muhasebe bürolarında çalışacak mezunların alacakları taban ücretin seviyesinin belirlenmesi
- Muhasebe bürolarının profesyonel çalışma ortamına ve görünümüne sahip olması
- İş hayatında muhasebe mesleğinin öneminin ve saygınlığının artırılması.

Araştırmanın 2. sınıf sonunda yani öğrencilerin bütün ders ve uygulamaları tamamladıktan sonra yapılması, muhasebe mesleği ve eğitimi ile ilgili daha fazla katkı sağlayacak bilgilerin elde edilmesi imkanını yaratacaktır. Ayrıca muhasebe mezunu olup muhasebe dışında çalışan öğrencilere de nicel veya nitel çalışma uygulanarak kariyer hedefleri sorgulanarak karşılaştırmalar yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Allahverdi, Metin-Kuzucu, Seyfettin Caner (2015), “Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarının Meslek Standartı Problemi ve Bir Standart Önerisi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt.8, Sayı.39, (770-778).
- Atmaca, Metin-Coşkun, Nurcan (2014), “Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’ne Bağlı Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Motivasyonlarının ve Beklentilerinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.4, Sayı.1, (167-184).
- Balkız, Özlem Irmak (2015), *Üniversite Öğrencileri İşgücü Piyasasında*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Bulca, Handan-Erem, Işıl (2014), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe ve Finans Eğitimine Yönelik Düşünceleri: Uşak Üniversitesi’nde Bir Araştırma”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı.19, (68-94).
- Byrne, Maram-Willis, Pauline (2005), “Irish Secondary Students' Perceptions of The Work of An Accountant and The Accounting Profession”, *Accounting Education*, Cilt.14, Sayı.4, (367-381).
- Cheng, Kai Wen (2007), “The Curriculum Design in Universities From The Perspective of Providers in Accounting Education”, *Education*, Cilt.127, Sayı.4, (581-590).
- Çelenk, Hakan-Atmaca, Metin-Horasan, Emre (2010), “Marmara Üniversitesinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Öneri*, Cilt.9, Sayı.33, (159-171).
- ÇSGB (2014), Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Ulusal İstihdam Stratejisi 2014-2023, <http://www.uis.gov.tr/media/1370/uis-2014-2023.pdf> (01.03.2017).
- Danziger, Nira-Eden, Yoram (2006), “Student Career Aspirations and Perceptions: The Case of Israeli Accounting Students”, *Accounting Education*, Cilt.15, Sayı.2, (113-134).
- Dinç, Engin (2008), “Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı.16, (90-106).
- Durer, Salih-Çalışkan, Arzu Özsözgün-Akbaş, Halil Emre-Gündoğdu, Ceren Erdin (2014), “İşletme Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Alanında Kariyer Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı.43, (65-79).
- Ertuğrul, Ayşe Nilgün (2016), “İşletmelerin, Önlisans Muhasebe Bölümü Mezunlarından Beklentileri ve Ankara Organize Sanayi Bölgesi’nde Bir Araştırma”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt.14, Sayı.2, (133-147).
- İŞKUR (2015), 2015 İstatistik Yılığ, <http://www.iskur.gov.tr/kurumsalbilgi/istatistikler.aspx#dltop..>, (10.01.2017).
- Kırhoğlu, Hilmi-Gökgöz, Ahmet (2011), “Ticaret Meslek Liselerinde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Stajerlikte Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri: İstanbul Örneği”, *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt.7, Sayı.13, (131-146).
- Kuş, Elif (2003), Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri, *Anı Yayıncılık*, Ankara.
- Law, Philip (2010), “A Theory of Reasoned Action Model of Accounting Students' Career Choice in Public Accounting Practices in The Post-Enron”, *Journal of Applied Accounting Research*, Cilt.11, Sayı.1, (58-73).
- Law, Philip-Yuen, Desmond (2012), “A Multilevel Study of Students' Motivations of Studying Accounting Implications for Employers”, *Education Training*, Cilt.54, Sayı.1, (50-64).
- McGrath, Dianne-Murphy, Dainel (2016), “Understanding Accounting as A Career: an Immersion Work Experience for Students Making Career Decisions”, *Accounting Education*, Cilt.25, Sayı.1, (57-87).
- Özdemir, Serkan (2010), “Önlisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar: Ege Bölgesinde Bir Araştırma”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 2010/2, (103-121).

- Sugahara, Satoshi-Boland, Gregory-Cilloni, Andrea (2008), “Factors Influencing Students' Choice of An Accounting Major in Australia”, *10th IAAERWORLD Congress of Accounting Educators*, Cilt.17, Sayı.1, (37-54).
- Tan Mei Lin-Laswad, Fawzi (2006), “Students' Beliefs, Attitudes and Intentions to Major in Accounting.”, *Accounting Education*, Cilt.15, Sayı.2, (167-187).
- Tepeli, Yusuf-Kayıhan, Burak (2015), “Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Cilt.13, Sayı.3, (138-156).
- TİSK (2010), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu XXIV. Genel Kurul Çalışma Raporu, Ankara.
- TİSK (2015), 2015 Yılı Raporu, <http://tisk.org.tr/yayinlar/> (01.03.2017).
- Tugay, Osman-Ömürbek, Vesile (2014), “Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma Yönelik Düşünceleri: Uşak Üniversitesi'nde Bir Araştırma”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt.7, Sayı.3, Ekim, (53-74).
- TÜSİAD (2010), Türkiye'deki Meslek Eğitim ve Öğretim Strateji Belgesi, İstanbul.
- YÖK (2017), Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/> (10.01.2017).
- Yürekli, Emin-Gönen, Seçkin (2015), “Muhasebe Meslek Mensuplarının Nitelikli Meslek Mensubu Yetiştirilmesine Yönelik Önlisans Programından Beklentileri”, *KAÜ İİBF Dergisi*, Cilt.6, Sayı.10, (301-316).

Ek:

Görüşme Soruları

Yaş	:
Cinsiyet	:
Mezun Olduğu Lise Türü	:
Bitirme derecesi	:
Staj Yaptı Mı	:
Staj Yeri	:
Staj Süresi	:
Staj Dışı Çalışma Deneyimi	:

- 1) Muhasebe programında okumaya ne zaman ve nasıl karar verdin?
- 2) Programı seçmede en etkili olan kişi kimdir?
- 3) Meslekte kendinize örnek aldığınız kişi kimdir? Neden?
- 4) Her gün severek çalışabileceğiniz bir iş tanımlayınız.
- 5) İleride çocuğun olsa hangi programda veya hangi mesleği yapmasını istersin?
- 6) Muhasebe Programını Seçme Nedenlerin Nelerdir?
- 7) Okuduğun programın en beğendiğin/beğenmediğin tarafları nelerdir?
- 8) Tekrar okuma imkanına sahip olsaydın farklı bir alanda eğitim almak ister miydin? Hangi alanı seçerdin?
- 9) Değiştirme imkanın olsaydı muhasebe programının nasıl olmasını isterdin? (Eğitim, dersler, öğretim elemanları vb.)
- 10) İş (kariyer) hedeflerin nelerdir?
- 11) Muhasebe mesleğini seçme nedenlerin nelerdir?
- 12) Muhasebe mesleğinde başarılı olmak için gerekli nitelikler/kişisel özellikler nelerdir?
- 13) Muhasebe mesleğinin en beğendiğin/beğenmediğin tarafları nelerdir?
- 14) Muhasebe mesleğinin teşvik edici olması için ne tür özelliklere sahip olmasını istersin?
- 15) Uzun vadeli iş hedeflerin nelerdir? Kendini 10-15 yıl sonra nerede görüyorsun?
- 16) Muhasebe mesleği ilgili yerine getirilmesi en zor konular nelerdir?
- 17) Hangi şartlarda çalışmak seni mutlu eder?